

Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 27.06.2023

Høringsvar – Forslag til endring i lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

Creo – forbundet for kunst og kultur er Norges største fagforbund og interesseorganisasjon for yrkesutøvere og studenter innen kunst- og kulturfeltet, med over 10.700 medlemmer. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; noen er artister eller musikere i det frie feltet, noen er utøvende musikere i et ensemble, i en kirke eller i et orkester.

Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunsthøgskolefag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er scenografer, kostymedesignere eller musikkterapeuter.

Creo mener at de nasjonale målene for kulturpolitikken blant annet bør være demokrati, rettferdighet og mangfold. Dette er abstrakte mål som i den praktiske politikken må fylles med innhold. Et aktivt og mangfoldig kunst- og kulturliv er viktig for å gi den enkeltes liv et rikere og mer fullverdig innhold. Kultur har en verdi i seg selv og for seg selv og bidrar til verdiskapning, kompetanse, læring, helse og toleranse. Alle må gis tilgang til kunstopplevelser og kulturaktiviteter. Dette sikres best gjennom offentlig finansiering og gode og forutsigbare tilskuddsordninger. Kulturen er en vesentlig del av det offentlige ordskiftet, og både enkeltkunstnere, frie kunstnergrupper og kulturinstitusjonene spiller en sentral rolle for debatt, demokrati, ytringsfrihet og meningsdannelse.

Her i landet har vi en kulturlov (Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd), vedtatt i august 2007. Lovens formål er å sikre at det fremmes og legges til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle kan få mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Skal lovens formål kunne oppfylles, må vi ha gode innholdsleverandører, og disse må gis fornuftige og forutsigbare rammevilkår.

Med fremveksten av populisme, polarisering i en tid hvor vestlige demokratier er under press, mener vi at både staten, og det regionale og lokale forvaltningsnivået, må styrke og ikke svekke sitt ansvar for kunst og kultur – som en betydelig samfunnsarena for refleksjon og meningsbygging.

Kultur og kulturaktiviteter utfolder seg der mennesker bor og lever sine liv, i det enkelte lokalsamfunn. Å styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører vil bidra til et mer likeverdig tilbud i små og store

lokalsamfunn. Vi i Creo mener at et tydelig og konsistent lovverk er et godt verktøy for å oppnå disse målene.

Vi er derfor svært tilfredse med at denne regjeringen nå ser nødvendigheten av å oppdatere denne kulturloven, og at regjeringen på flere områder foreslår å styrke loven.

Spesielt bra er det at regjeringen nå foreslår å lovfeste prinsippet om armlengdes avstand, det er et forslag vi også støtter. Men vi ber departementet vurdere om det bør knyttes en forskrift til denne paragrafen, en forskrift som kan tydeliggjøre intensjoner og fortolkninger, og som etter vårt syn vil være til hjelp ute i den enkelte kommune og fylkeskommune. Dette kan også være til hjelp i situasjoner der det er kort vei mellom de som søker tilskudd og de som tildeler, slik det gjerne er i mindre kommuner.

Så er vi - som Kunstnernettverket – opptatt av det problematiske i at det i forslag til lovtekst sies at avgjørelser skal treffes av personer eller virksomheter. Å sidestille personer og virksomheter som beslutningstakere tåkelegger hvem i en virksomhet som skal utøve kunstnerisk eller kulturfaglig skjønn. Er det styret, direktør/administrativ leder og/eller faste ansatte byråkrater?

Vi støtter også Kunstnernettverkets forslag om at det nedfelles i loven at personer som tar avgjørelser ikke kan sitte med dette ansvaret over en for lang tidsperiode.

Creo ønsker derfor følgende endringer i § 2a Prinsippet om armlengdes avstand:

*Avgjerder som i hovudsak er baserte på kunstnerisk eller kulturfagleg skjønn, skal treffast av personar ~~eller verksemdar~~ med relevant fagkompetanse. **Personar som tek slike avgjerder skal sitte i ei avgrensa tidsperiode.** Politiske styresmakter kan ikkje overprøva eller instruera om innhaldet i slike avgjerder. Dette er ikkje til hinder for overordna styring gjennom økonomiske og juridiske rammer og generelle mål.*

Departementet mener det er unødvendig å lovfeste et krav om at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha en kommunedelplan for kultur. Der er vi i Creo uenige med departementet. Vi mener at alle kommuner bør ha en kommunedelplan for kultur. For små kommuner med knappe administrative ressurser innen kulturfaget, bør man se på hvordan fylkeskommunen kan bistå i et interkommunalt samarbeid med å skape en felles kulturplan. Vi er redd for at dersom kulturen kun blir en liten del som skal inn i samfunnsplanen er det ingen som får et direkte eierskap til kulturfeltet, og at intensjonene bak regjeringens endringsforslag ikke i tilstrekkelig grad kan bli fulgt opp lokalt.

Vi minner også om at det under Stortingets behandling av kulturmeldingen fra 2018 ble uttalt fra AP, SP og SV at de ønsket «en kulturlov som stiller tydeligere krav til kulturforvaltning lokalt og regionalt». Krav stilles gjennom tydelige føringer, og best gjøres

dette gjennom en presis og forpliktende lovtekst. Og videre vil vi vise til Oxford research sin rapport fra 2021¹ der de kommenterer følgende:

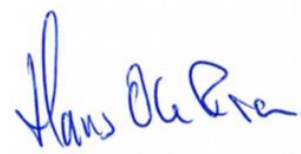
«I møte med flere kulturpolitikere understrekes viktigheten av at kulturfeltet er behandlet i planverket. Flere av politikerne tar opp bekymringer rundt at dersom feltet ikke en gang er nevnt i kommunens planer, blir kultur lett et lite aktuelt politikkområde som ansees for å være lite nyttig og viktig i samfunnsutviklingen. I ytterste konsekvens kan det føre til at kulturfeltet innskrenkes og nedskaleres i kommunebudsjettet. Da mister kommunene mye av mulighetene til å kunne gi innbyggerne tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og til å stimulere mekanismer som gjør at lokalsamfunn blir attraktive og levende. Samtidig innskrenkes muligheten til å bruke kunst og kultur som virkemiddel for samfunnsutvikling på tvers av politikkområder.»

Vi ønsker derfor følgende endring i § 4 Fylkeskommunens og kommunens oppgaver:

*Fylkeskommunen og kommunen skal ha oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet. Oversikta skal vere skriftleg. Fylkeskommunen og kommunen skal i arbeidet sitt med planar etter plan- og bygningslova kapittel 8 og 11 fastsetja overordna mål og strategiar for kulturfeltet **i ein eigen kommunedelplan**. Måla og strategiane bør vere eigna til å møte dei utfordringane fylkeskommunen og kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten nevnt i første punktum.*

En slik kommuneplan må være langsiktig, og den må også inkludere en plan for tilgjengelige og egnede kulturarenaer tilpasset behovene til den enkelte kommunes/fylkeskommunes lokale/regionale kulturliv. Planen må henvise til kommunens planverk for arenaer og arealbruk, både for rene kulturarenaer, men også for andre arenaer som brukes til kulturytringer (skoler, grendehus, private aktører, mv). Det lokale og regionale kulturlivet må bli tatt med på utarbeidelsen av status og utviklingsbehov i både den kommunale og fylkeskommunale kulturplanleggingen.

Med vennlig hilsen



Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur

¹ Oxford Research AS. (2021). Kulturfeltet i kommunesektoren. En fri, mangfoldig og skapende kraft. Kommunesektorens organisasjon/ FOU.